

ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ

I

Ἐπει δὲ οἱ στρατηγοὶ συνελημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπιστόμενοι ἀπωλόλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορία ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλείαις θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιοι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διήργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προῦδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀνασθάντες δάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἵππεα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδῆλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἀνκατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἀνλειφθεῖν ταῦτ' εὐνοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅτου ἐτύγχανεν ἑκαστος, οὐ βυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

(Ξενοφώντας Κύρου Ἀνάβασις, Γ 1, 1 - 3)

2

1. Μετὰ δὲ τὸν Χάραδρον ἐρείττια οὐκ ἐπιφανῆ πόλεως ἐστὶν Ἀργυρᾶς, καὶ πηγὴ τε Ἀργυρᾶ ἐν δεξιᾷ τῆς λεωφόρου καὶ Σέλεμνος ποταμὸς κατιὼν ἐς θάλασσαν. 2. Λόγος δὲ τῶν ἐπιχωρίων ἐς αὐτὸν ἐστὶ, Σέλεμνος μεираκιον ὥραϊον ποιμαίνειν ἐνταῦθα, Ἀργυρᾶν δὲ εἶναι μὲν τῶν ἐν θαλάσῃ νημφῶν, ἐρασθεῖσαν δὲ αὐτὴν Σελέμνου φοιτᾶν τε ὥς αὐτὸν φασὶν ἐκ θαλάσσης ἀνιῶσθαι, καὶ καθεῦδειν παρ' αὐτῷ· μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον οὔτε ὥραϊος ἔτι ἐφαίνετο Σέλεμνος, οὔτε ὥς αὐτὸν φοιτήσιν ἔμελλεν ἡ νύμφη. Σέλεμνον δὲ μονωθέντα Ἀργυρᾶς καὶ τελευτήσαντα ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐποίησεν Ἀφροδίτῃ ποταμόν, λέγω δὲ τὰ ὑπὸ Πατρίων λεγόμενα· καί, ἦρα γὰρ καὶ ὕδωρ γενόμενος Ἀργυρᾶς, καθότι ἔχει καὶ ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ λόγος Ἀρεθούσης ἔτι ἐρᾶν αὐτόν, διωρεῖται καὶ τῷδε Ἀφροδίτῃ Σέλεμνον, ἐς λήθην ἄγει τὸν ποταμόν Ἀργυρᾶς. Ἦκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐπ' αὐτῷ λόγον, τὸ ὕδωρ τοῦ Σελέμνου σύμφορον καὶ ἀνδράσιν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐς ἔρωτος ἱαμα, λοιπαμένοις ἐν τῷ ποταμῷ λήθην ἔρωτος γίνεσθαι· εἰ δὲ μέτεστιν ἀληθείας τῷ

λόγῳ, τιμώτερον χρημάτων πολλῶν ἐστὶν ἀνθρώποις τὸ ὕδωρ τοῦ Σελέμνου.

(Πανσανίου, Ἑλλάδος περιήγησις Ζ 23, 1,2)

Ὁ Σόσολης ἀπὸ τὸ Μπεντένι, ὁπούθενες καὶ ἂν ἐπήγαινε, ἔγλεπε νὰ γυναικα, καὶ τὸν πῆγαινε κοντά. Ἦταν νεράιδα μὲ ξανθὰ μαλλιά, ὁμορφὴ σὰν τὸ κορὸ νερό. Ἀπὸ τὶς πολλὲς φορὲς, νὰ βολὰ τὸ καλοκαίρι ντάλα μεσημέρι, ἐκεῖ πού φύλαγε στῆς Μηλιᾶς τὸν κάμπο τ' ἀμπέλια, γιὰ ἦτανε δραγάτης, τὴ γλέπει καὶ ἔρχεται πάλι κοντά του. Πίσω μου, Σατανᾶ! Τί νὰ σοῦ κάνει πλιά, κι' ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἦτανε, νιὸς μπροστά σὲ πεντάμορφη γυναίκα. «Στὸ διάβολο!» λέει· νεράιδα ξενεράιδα, ὥς εἶναι ὅ,τι θέλει». Κι ἔτσι ἔκαμε ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐπιθυμία του μὲ δαυτήν.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ποτὲς πλιά δὲν εἶδε τὴ νεράιδα· μὰ οὔτε χαῖρι εἶδε οὔτε προκοπὴ· γιὰτὶ ἀπὸ τότενες ἀρχίναγε κι' ἔλειωνε καὶ ἐπέθανε, καὶ ἐχάθη πανώριο παιδί. Λένε οἱ Μπεντενιώτες πὼς τάχα ἐγέννησε ἡ νεράιδα παιδί. Μὰ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τοῦ Μπασιάκου καὶ δὲν τὸ εἶδα. Τὸ ἄφηκε, λέει, ἐκεῖ χάμου στὸ πηγάδι, κοντὰ στὴν ἐκκλησιά τοῦ Μπεντενιού, ξέρω καὶ ἐγώ;

(Παράδοση)

3

Καὶ ἐκίνησα νὰ φύγω καὶ εἶδα ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μιὰ γριούλα, ὅπου εἶχε στήσει ἀνάμεσα στὰ χόρτα μικρὰ κεράκια καὶ ἔκαιε λιθάνι· καὶ τὰ κεράκια στὴν πρασινάδα ἐλάμπανε καὶ τὸ λιθάνι ἀνέβαινε.

Καὶ ἀσίκηνε τὰ ξερόχορτα παίρνοντας ἀπὸ τὸ λιθάνι καὶ κλαίοντας, καὶ ἀναδεύοντας τὸ ξεδοντιασμένο στόμα ἐπαρκαλῆει [μὲ τὰ ξερόχερα στὸν οὐρανὸ, καὶ ἀνέβαινε τὸ λιθάνι καὶ ἐγὼ τ' ἀκούθαγα...].

...[Καὶ ἐθυμήθηκα ἓνα ποίημα ἐνὸς ὁποῦ τὸν ἀγαπᾶω μῆτε περσότερο μῆτε λιγώτερο ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, τὸ ὅποιο, ἀγκαλὰ καὶ μαθημένος στὴν ποίησιν τῆς Θεῆας Γραφῆς, δὲν τὸ βρίσκω τόσο κακὸ, καὶ ἐβάλθηκα καὶ τὸ εἶπα ἀπὸ μέσα μου].

(Διονύσιος Σολωμός, Ἡ Γυναίκα τῆς Ζάκυνθος, Κεφ. 5, 5 - 6 καὶ 10)